

The Gleaner

Vol 3 (1965)

Μεταφράσεις και πρωτότυπα κείμενα από τον 18° αιώνα (Περιγραφή ενός κώδικα)

Παν. Μουλλάς

doi: [10.12681/er.9469](https://doi.org/10.12681/er.9469)

Copyright © 2016, Παν. Μουλλάς

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Μουλλάς Π. (2016). Μεταφράσεις και πρωτότυπα κείμενα από τον 18° αιώνα (Περιγραφή ενός κώδικα). *The Gleaner*, 3, 215–217. <https://doi.org/10.12681/er.9469>

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ 18^Ο ΑΙΩΝΑ

(ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΝΟΣ ΚΩΔΙΚΑ)

Ἐνδιαφέρουσες πεζές καὶ ἔμμετρος μεταφράσεις δραματικῶν καὶ ποιητικῶν ἔργων, καθὼς καὶ ποικίλα πρωτότυπα στιχουργήματα, περιέχονται σὲ κώδικα τοῦ 18ου αἰῶνα, ποὺ βρίσκεται σήμερα στὴν κατοχὴ ἀθηναϊκῆς οἰκογένειας. Φωτοτυπίες τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ ὑπάρχουν στὸ ΚΝΕ τοῦ ΒΙΕ. Ὁ «συγγραφεὺς» τοῦ κώδικα Ἡλιάσκος Σωτηρίου ἢ Σωτήρογλους, ποὺ τ' ὄνομά του ἀναγράφεται τέσσερες φορές, ἴσως εἶναι ὄχι μόνο ὁ στιχουργὸς τῶν πρωτότυπων ποιητικῶν κειμένων, ἀλλὰ καὶ ὁ μεταφραστὴς τῶν δραματικῶν, ἀκόμα καὶ ὁ βιβλιογράφος. Τὸ γεγονός ὅτι στὸ ἴδιο χειρόγραφο περιλαμβάνονται κείμενα ὅπως «Ἡ ἀκατοίκητος νῆσος» τοῦ Μεταστάσιου, ὁ «Ἀλεξανδροδόδας» τοῦ Γεώργιου Νικολάου Σούτσου, ἢ «Ἀδελαῖς» (Βοσκοπούλα τῶν Ἀλπεων) τοῦ Marmontel, ἢ ἐπιστολὴ τῆς Ἰουλίας πρὸς τὸν Ὀβίδιο κ.ἄ., εἶναι ἰδιαιτέρα σημαντικὰ. Παρακάτω δίνω περιγραφή τοῦ κώδικα :

Χαρτ., 23,5×17 σσ. 450

Τέλη 18ου αἰ. Κολοβό

σ. 1-70. [Ὁ Τυγράνης καὶ ἡ Μερώνη].

σ. 71-90. «Ἡ ἀκατοίκητος νῆσος. Δράμα ποιητικόν τοῦ κυροῦ Πέτρου Μεταστάσιου καισαρικοῦ ποιητοῦ». Κολοβό.

σ. 92-158. [Ἀλεξανδροδόδας βασιλεύς].

σ. 163-211. [Ἡ Ἀδελαῖς] «Μετὰφρασις ἐκ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν ὑμετέραν ἀπλὴν διάλεκτον». Ἀρχ.: Εἰς τὰ ὄρη τῆς Σαβόγιας, μεταξὺ τῆς Πρυανσόν. Τελ.: βάσανα ἕως ζωῆς τους νὰ μὴν λείψουν ἐν λεπτόν.

σ. 213-217. [Ἀτιτλα στιχουργήματα]. Ἀρχ.: ἀγαπημένον μου πολὺ καὶ καρδιακὸ μου τέρη. Τελ.: κίως παύση ἢ συμφορὰ μου καὶ ἰδὸ πάλιν τὴν χαρὰν μου.

σ. 219-233. [Ἡ Ἰουλία, θυγάτηρ τοῦ αὐτοκράτορος Καίσαρος Αὐγούστου]. Ἀρχ.: Ἀχ τέλος πάντων ἡμπόρσεα νὰ εἶρω σωτηρίαν. Τελ.: καὶ Ρώμην θεὸ νὰ ἀλημονῶ κι' ὄλην τὴν οἰκουμένην.

σ. 235-236. «Μὲ ἀκροστιχίδα, μὲ κακοφαίνεται τῇ ἀλήθειᾳ». Ἀρχ.: Μὲ ὑπόκρισιν δολίαν. Τελ.: εὔγε πρᾶβο μασαλάχ.

σ. 237-291. [Ἀτιτλα στιχουργήματα]. σ. 237 Ἀρχ.: Εἰς τὰ βυζιά ἀλήθεια. Τελ.: νὰ ζῆς ἐσὺ δὲν σφάλλω. σ. 237 Ἀρχ.: Ἀχ νὰ μὴν εἶχα γεννηθῶ, καὶ εἰς τὴν γῆν νὰ εἶρεθῶ. Τελ.: ἀπὸ τὰ δυὸ τὸ ἕνα, καὶ παύσαι εἰς ἐμένα. σ. 238 Ἀρχ.: Τὰ κάλλη δημοθυμαδὸν | συνέτρεξαν ὄλα σχεδόν. Τελ.: ἐγκώμια νὰ θγά-
ζουν | καὶ νὰ ἐκθειάζουν. σ. 239 Ἀρχ.: Ἀχ ἄς μὴν καυχᾶται πώποτε κανένας.

- Τελ.*: τοῦ πιστοῦ σου δούλου ἄδικον φονέα. σ. 239-240 *Ἀρχ.*: Τὸ ἀμήχανόν σου κάλλος τῆς ὥραιας σου μορφῆς. *Τέλ.*: παῦσε τὴν σκληροκαρδίαν ἀρχῆσε νὰ μὲ πονῆς. σ. 240 *Ἀρχ.*: Ἀφροδίτη ἂν εἶσαι ἄλλη. *Τελ.*: χωρὶς ψεύδος νὰ δμιλῆ. σ. 241 *Ἀρχ.*: Εἰς τοιαύτην τερατώδη τοῦ προσώπου σου μορφῆν. *Τελ.*: ὅτι εἰς τὰ νεύματά σου εἶμαι τὸ ὁμολογῶ. σ. 241-242 *Ἀρχ.*: Ἥχῳ πρόθυμη κερά μου. *Τελ.*: ἦθος μάτια ἔχεις τέρας. σ. 243-246 *Ἀρχ.*: Ψυχὴ μου σὲ θαυμάζομαι. *Τελ.*: δὲν μὲ ἀξιοὶ ποτέ. σ. 246-247 *Ἀρχ.*: Εἰς μίσος ἂν ἐτραπή. *Τελ.*: καὶ διῆς πῶς ὑποφέρω. σ. 247-248 *Ἀρχ.*: Συνέτρεξαν τὰ κάλλη. *Τελ.*: πολλὰ θὰ σὲ μεμφῶ. σ. 248-249 *Ἀρχ.*: Μάτια ὀποῦ βασιλεύουν. *Τελ.*: κι' ὀποῦ δὲν μελαγχολεῖς. σ. 250-252 *Ἀρχ.*: Μεγαλοφυχία πρέπει. *Τελ.*: ὀποῦ εἶμαι ἐγὼ κ' ἐσύ. σ. 252-253 *Ἀρχ.*: Ἐσ' εἶσαι πρώτη καὶ τελευταία. *Τελ.*: ὠρίτξαν θέλω καὶ λακταρῶ. σ. 253 *Ἀρχ.*: Τῆς τύχης μ' ἢ καταδρομὴ διακοπήν δὲν ἔχει. *Τελ.*: ψυχὴν θὲ νᾶχη ἀπαθῆ καὶ σιδηρὰν καρδίαν. σ. 253-254 *Ἀρχ.*: Τί ἐσχάτη ἀτυχία. *Τελ.*: γὰρ νὰ μὲ ἀναστατή. σ. 254-256 *Ἀρχ.*: Εἶμαι εἰς ἀπελπισίαν. *Τελ.*: εἰς ἐμένα κατοικοῦν. σ. 256-260 *Ἀρχ.*: Ἄχ τέλος πιά ἠσύχασα καὶ δι' αὐτὸ κατὰ τι. *Τελ.*: μίαν ψεύτραν, μίαν ἄστατον ὡσὰν ἐσένα πάλιν. σ. 260-261 *Ἀρχ.*: Τί τραγωδία λυπηρὰ, πέλαιος δυστυχίας. *Τελ.*: ζῶσα θανοῦσα κείτετε ἐκτάθην ἠπλωμένη. σ. 261-263 *Ἀρχ.*: Ἄβυσσος βλέπω φῶς μου. *Τελ.*: ἴσως νὰ συσταθῶ. σ. 263-266 *Ἀρχ.*: Τάχα θρίσκειται καὶ ἄλλος ὡσὰν κ' ἐμένα ἀτυχῆς. *Τελ.*: ἄς κατέβουν νὰ μὲ κάψουν τὸν πτωχὸν καὶ ὄρφανόν. σ. 266-268 *Ἀρχ.*: Ἐλαβον ἐρασμόν (;) σου γράμμα της καὶ ἐξ ἀρχῆς. *Τελ.*: τὴν καλὴν ὀκαζιόνε γράφω ὡσὰν ἐμπαθῆς. σ. 268 *Ἀρχ.*: Ὁ Γκίκας ὁ Σκαρλλάτος. *Τελ.*: τὰ πρώτα του νερά. σ. 268 *Ἀρχ.*: Ὁ χωρισμός πῶς ὠφελεῖ στοῦ ἔρωτος τὸ πάθος. *Τελ.*: χειρότερα περθεῦσαι κι' αὐξάνει τὴν σκλαβιά του. σ. 268-269 *Ἀρχ.*: Ἀναχωρῶ καὶ σὺν Θεῷ γυρνῶ, τὸ ἔχω τάγμα. *Τελ.*: θεόθεν καὶ τῶν ἀγαθῶν παντοῖαν ἀφθονίαν. σ. 269-271 *Ἀρχ.*: Τὰ κακὰ ὡς ἐκ συμφώνου. *Τελ.*: εἶναι ἀρκετὴ χαρὰ. σ. 272 «Ἐτερον» *Ἀρχ.*: Πλησιάζει πλέον τώρα. *Τελ.*: γὰρ νὰ πάη πιά ἀλλοῦ. σ. 273 «Ἐτερον» *Ἀρχ.*: Τί φωτιά τὸ στήθος βράζει. *Τελ.*: παρὰ μόν' τὰ τέτοια κάλλη. σ. 274-275 «Ἐτερον». *Ἀρχ.*: Ποτὲ στὸν κόσμον ἄλλη. *Τελ.*: νὰ ζωογονηθοῦν. σ. 275-276 *Ἀρχ.*: Ὅ,τι καλόν κι' ἂν χάση. *Τελ.*: καὶ νὰ τὸ ὑστερηθῆ. σ. 277-278 *Ἀρχ.*: Τί κακὸν θανατηφόρον, τί ἀφόρτος πληγὴ. *Τελ.*: ὦ ἡμέρα συντελείας καὶ ἀπάνθρωπος χρονιά. σ. 279-280 *Ἀρχ.*: Εἰς περιόλι εὐμορφον μπήκα νὰ τρυγίρῃσω. *Τελ.*: ὀποῦ τὰ θέλη του τινὰς δὲν ἠμπορεῖ νὰ φύγη. σ. 280 *Ἀρχ.*: Γιὰ νὰ κακιώσω (;) μὲ τὸ λὲς πῶς εἶμαι ἢ καρδιά σου. *Τελ.*: νὰ τὴν εἰπῆς τὸ ὄνομα ποῦ λὲς πῶς σὲ τρελένει. σ. 280-281 *Ἀρχ.*: Μοιάζει νὰ σε σαστησμένος ἢ τρελὸς ἢ ζαλισμένος. *Τελ.*: τὸν ἐρχόμενον τὸν μῆνα σὲ εὐάνω τὴν τζορτζίνα. σ. 281-282 *Ἀρχ.*: Θέλω ἐν συντομία καὶ μ' ἄκρα προθυμία. *Τελ.*: κ' εἰς τὴν ὑποταγὴν της, θερμὴ στὴν προσταγὴν της. σ. 282 *Ἀρχ.*: Ἐρωτα καὶ τύχ' ὡς πότε τὴν καρδίτσα μου τὴν τρώτε. *Τελ.*: κ' ἔτσι βρίσκω γῶ τὸν τρόπον νὰ ἐμπῆς καρδιά μ' στὸν τόπον. σ. 283-291 «Ἐτερον» *Ἀρχ.*: Πρὸς τί ταχύνεις τὸν βραχὺν δρόμον βίου. *Τελ.*: ὅθεν τὸ μέσον κρατῶν εὖ ζῆ καθ' ἑνας. σ. 292. «Ῥημάδα ὀποῦ ἔγινεν εἰς τὸν θάνατον τοῦ σουλτάν Μαχμοῦτι τὴν χρονιάν τοῦ σεισμοῦ τοῦ μεγάλου, καὶ ὀποῦ ἐπάγωσεν ἢ θάλασσα». σ. 293. [Ἐπιτολι στιχοῦργημα]. *Ἀρχ.*: Τὸ φῶς τοῦ κόσμου ἐφάν' ὀμπρός μου ἐξαφανικῶς. *Τελ.*: πὸς θὰ φωτίση καὶ θὰ δρωσῆση χωρὶς σκληρόν. σ. 294-300. [Στιχοῦργήματα σὲ γλώσσα καραμανλίδικη].

σ. 309-382. [Καζεμίρης βασιλεύς τῆς Κύπρου]. Κολοσό.

σ. 383-385. [Ἄτιτλα στιχουργήματα]. σ. 383 Ἄρχ.: Θάνατε τὸ κερήμε σου ἔξουρε πῶς ἐλπίζω. Τελ.: ἂν ἔλθης τώρα παρευθὺς καὶ πάρης τὴν ζωὴν μου. σ. 383 Ἄρχ.: Ἐπιθυμοῦσα προπολλοῦ καὶ ἤμουν θηθυσμένος. Τελ.: τὸ ἔν ἄλλο ἐξάπαντος ἐλπίζω νὰ κερδήσω. σ. 384 Ἄρχ.: Διῶ κοπέλες μαγαποῦναι καὶ ταῖς ἀγαπῶ καὶ γῶ. Τελ.: δὲν μετὰ γυρίζουν πλέον πᾶναι νὰ θρουναι καὶ ἀλοῦ σ. 384-385 Ἄρχ.: Ὁ ἄνεμε κακοποιεῖ πές με γιὰτ' ἐμποδίζεις. Τελ.: τὸν εἶρσκει, καὶ εἰς τοῦ λόγου σου μόν' ἢ κακία μένη. σ. 385 Ἄρχ.: Νέος σεβδάς ἐφύτρωσε, Ἐλένι μ' εἰς τὴν καρδιά μου. Τελ.: ἀδύνατον τὸν ἄνθρωπον τρελὸν νὰ μὴν τὸν κάμη.

σ. 387-450. [Μεγακλής]. Κολοσό.

A. Δὲν ὑπάρχει ἀρίθμηση σελίδων. Χάσματα μετὰ σσ. 90, 292, 382, 450. Γραφή ἐπιμελημένη. Οἱ σελίδες 91, 159-162, 212, 218, 234, 301-308, 348, 386 ἄγραφες. Ὁ κώδικας γραμμένος μὲ χ¹ (Ἡλιάσκου;), ἐκτὸς ἀπὸ τις σσ. 293-300 (χ²). Δυὸ παραφύλλα, ἓνα στὴν ἀρχὴ καὶ ἄλλο στὸ τέλος τοῦ κώδικα. Κατάσταση καλὴ. Στάχωση χαρτονίνη-δερμάτινη.

B. [Στὸ υ⁰ τοῦ παραφύλλου τῆς ἀρχῆς:] Τὸ βιβλίον τοῦτο παρ' ἐμοὶ κριτῆ τυγχάνει ὄν τοῦ κῦρ Ἰωάννη, ἂν ὁμως τῷ ὄντι ἐστὶ ἄς ἔχη τὰς ἀρὰς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων, μὲ τὸ νὰ σκανδαλίζει τοὺς ἀναγινώσκοντας τοῦτο.

[Στὸ υ⁰ τοῦ παραφύλλου τοῦ τέλους:] Καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις Κωνσταντινου Ταπεινοῦ. *Et tout les autres à Mons. Kon. Tarinó.*

σ. 275 (χ¹): Ἡλιάσκος ὁ συγγραφεύς. Ρωμαῖος τὴν πατρίδα Σωτήρογλους.

σ. 291 (χ¹): Ἡλιάσκος ποιῆσας τοὺς παρόντας στίχους ἐκ τοσοῦτων κόπων.

σ. 347 (χ¹): Ἡλιάσκος Σωτηρίου τὴν πατρίδα νέαν Ῥώμην.

σ. 382 (χ¹): Ἡλιάσκος ὁ συγγραφεύς.

Παν. Μουλλᾶς